

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobkyně: **LUPEMI, s.r.o.**, se sídlem Turnovského 263, Praha 10, zast. Mgr. Markétou Perháčovou, advokátkou se sídlem Hálkova 1406/2, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 7. 2013, č. j. 523/2012-OT-OSV/4, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2013, č. j. 46 A 96/2013-42,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost směřující do výroku v bodě I. **se zamítá.**
- II. Kasační stížnost směřující do výroku v bodě II. **se odmítá.**
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- IV. Ustanovené zástupkyni stěžovatelky Mgr. Markétě Perháčové, advokátce se sídlem Hálkova 1406/2, Praha 2, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši **6 800 Kč**. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět řízení

[1] Kasační stížností žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) brojí proti shora označenému usnesení Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“), jímž byla zamítnuta její žádost o osvobození od soudních poplatků (bod I. výroku), a stěžovatelka byla vyzvána k zaplacení soudního poplatku za podanou žalobu (bod II. výroku).

[2] Žalobou se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalovaného, jímž bylo zrušeno rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 6. 9. 2012, č. j. Spr 2527/2011 – 24, o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a řízení o žádosti

stěžovatelky zastaveno z důvodu, že v důsledku ztráty požadovaná informace (text vyvěšené listiny) neexistuje a v současnosti již nelze tuto informaci dodatečně obstarat.

[3] Stěžovatelce vznikla s podáním žaloby poplatková povinnost ve smyslu § 4 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), kterou nesplnila, a proto ji krajský soud vyzval usnesením ze dne 30. 10. 2013, č. j. 46 A 96/2013 - 32, k jejímu splnění. Na výzvu reagovala stěžovatelka podáním návrhu na osvobození od soudních poplatků.

[4] Návrh na osvobození od soudních poplatků odůvodnila tím, že její majetkové poměry tento návrh odůvodňují, a to zejména proto, že na její majetek byl Městským soudem v Praze prohlášen konkurs (usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 7. 2010, č. j. MSPH 76 INS 8711/2009-B-12) a následně byl zrušen pro nedostatek majetku (usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 9. 2011, č. j. MSPH 76 INS 8711/2009-B-490). Dále uvedla, že v insolvenčním řízení jí byl ustanoven zástupce k ochraně zájmů pro dovolací řízení, což svědčí ve prospěch osvobození od soudních poplatků. Nadto pro úplnost dodala, že např. usnesením Městského soudu v Praze či usnesením Obvodního soudu pro Prahu 1 jí bylo v jí vedených sporech osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu přiznáno.

[5] Krajský soud vyzval stěžovatelku, aby ve lhůtě jednoho měsíce doložila své majetkové poměry, neboť od zrušení konkursu uplynuly již více než dva roky, takže se její majetková situace mohla změnit natolik, že bude schopna soudní poplatek ve výši 3 000 Kč (popřípadě snížený) uhradit. Výzva byla stěžovatelce doručena dne 12. 11. 2013, ta však v průběhu poskytnuté lhůty, ani po jejím uplynutí, žádné podklady ke své majetkové a příjmové situaci nedoložila. Krajský soud tedy v napadeném rozhodnutí konstatoval, že stěžovatelka neunesla důkazní břemeno v otázce své tíživé majetkové situace a soudu nezbylo než žádost o osvobození od soudních poplatků zamítnout. Zároveň ji soud opětovně vyzval k úhradě soudního poplatku za podanou žalobu a za tím účelem jí stanovil lhůtu v délce jednoho měsíce.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[6] Usnesení krajského soudu napadla stěžovatelka kasační stížností, a to z důvodu, že soud při rozhodování o osvobození od soudních poplatků vycházel z nesprávných údajů. Dále uvedla, že soud ji nebyl v této fázi oprávněn vyzývat k úhradě soudního poplatku. Současně požádala o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[7] Následně již prostřednictvím ustanovené zástupkyně doplnila kasační stížnost podáním ze dne 27. 2. 2014. Uvedla, že napadá usnesení krajského soudu z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[8] Krajský soud měl při posuzování podmínek pro osvobození od soudních poplatků pochybit zejména tím, že stěžovatelku vyzval k doložení účetní závěrky a uvedení aktuálních výsledků za rok 2013 a zároveň nestanovil alternativní způsob, jak tíživou situaci doložit. Tuto výzvu nebylo možno splnit, požadované účetní dokumenty mohly být zpracovány až po uplynutí účetního roku 2013.

pokračování

[9] Dále nadnesla otázku, zda bylo v tomto konkrétním případě nezbytné dokládání dalších listin, když krajskému soudu musí být zřejmé, že se stěžovatelka v tíživé majetkové situaci nachází, a to zejména s ohledem na zrušení konkursu pro nedostatek majetku. Přestože nebyla stěžovatelka z obchodního rejstříku vymazána, je zřejmé, že nevyvíjí žádnou podnikatelskou činnost, tedy nevyvíjí aktivitu, kterou by si mohla opatřit finanční prostředky, jelikož již nedisponuje žádným podnikatelským oprávněním. To jí bylo zrušeno v rámci konkursního řízení, což lze ověřit v živnostenském i obchodním rejstříku.

[10] Rovněž uvedla, že se v jiném soudním řízení domáhá zrušení prohlášení konkursu (MSPH 76 INS 8711/2009-A-44). I toto řízení má vliv na její finanční situaci, kdy nese náklady na obranu svých práv.

[11] Krajský soud však k uvedeným skutečnostem nepřihlédl, přestože mu musely být známy z veřejného rejstříku, a trval na doložení účetní závěrky za rok 2013. Přitom neumožnil tíživou situaci doložit jinak a nepoučil stěžovatelku, že jako důsledek nepředložení účetní závěrky za rok 2013 vydá zamítavé rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků.

[12] Tyto skutečnosti považuje stěžovatelka za vady předmětného řízení, které jí brání v uplatňování jejích práv, když v důsledku nezaplacení soudního poplatku jí bude odepřena další účast v řízení. Tím dojde k porušení Listinou základních práv a svobod zaručených práv, neboť krajský soud nebude pokračovat v řízení a nevydá meritorní rozhodnutí. Přitom krajský soud k zamítnutí návrhu na osvobození od soudních poplatků neměl dostatek důvodů, když tíživá finanční situace stěžovatelky byla nepochybně dána a navíc požadoval k jejímu doložení doklady, kterými stěžovatelka nemohla disponovat.

[13] Vzhledem k výše uvedenému navrhla, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil v obou výrocích a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání.

[14] Žalovaný ve svém vyjádření konstatoval, že úhrada částky 3 000 Kč nemůže pro stěžovatelku, jež je obchodní společností, představovat závažnou překážku pro přístup k soudu. Žalovaný si jen obtížně dokáže představit, že by stěžovatelka byla schopna doložit, že nemá dostatečné prostředky ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

III. Posouzení důvodnosti kasační stížnosti

[15] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná a byla podána z důvodů vymezených § 103 s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[16] Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž značilo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení krajského soudu, jímž nebylo přiznáno osvobození od soudního poplatku. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Jelikož však stěžovatelka o ustanovení zástupce sama výslovně požádala, byla jí k ochraně jejích práv zástupkyně ustanovena.

[17] Krajský soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že stěžovatelka neunesla důkazní břemeno ve vztahu k uplatněnému návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků. Stěžovatelka k tomu namítá, že ji soud vyzval k doložení účetní závěrky a uvedení aktuálních výsledků za rok 2013 a nestanovil jí alternativní způsob prokázání tíživé majetkové situace. Z výzvy krajského soudu k doložení majetkové a příjmové situace ze dne 12. 11. 2013 přitom plyne, že soud požadoval předložení poslední účetní závěrky (zejména výkazu zisku a ztráty rozvahy), tedy nikoli za rok 2013, ale za rok 2012, která měla být v listopadu roku 2013 již nepochybně zpracována a schválena. Soud dále stěžovatelku vyzval k uvedení aktuálních výsledků za rok 2013 (např. mezitímními účetními výkazy). Příkladmo tedy uvedl jeden z možných relevantních podkladů, ale netrval na něm. Stěžovatelka však na výzvu nijak nereagovala.

[18] Nejvyšší správní soud ve své judikatuře již mnohokrát zdůraznil, že pokud jde o návrhy na osvobození od soudních poplatků, tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní navrhovatele. Jinými slovy, pokud chce být navrhovatel se svým návrhem na osvobození od soudních poplatků úspěšný, musí nejen tvrdit, že mu jeho majetková a finanční situace neumožňuje poplatky uhradit, ale musí svá tvrzení také řádně doložit (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 As 2/2007 - 51 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2009, č. j. 1 Afs 68/2009 - 42). Rozhodnutí krajského soudu přitom není postaveno na závěru, že stěžovatelka má dostatek finančních prostředků. Krajský soud pouze dospěl k závěru, že vhodným způsobem nedoložila nedostatek svých majetkových poměrů, k čemuž ji vyzýval. Tento svůj závěr srozumitelně odůvodnil.

[19] Doložení potřebných listin k prokázání tíživé situace tak bylo nezbytné k tomu, aby stěžovatelka unesla své důkazní břemeno. Zrušení živnostenského oprávnění či skutečnost, že došlo ke zrušení konkursu pro nedostatek majetku, neosvědčují, že stěžovatelka následně, za situace kdy rozhodnutí o zrušení konkursu bylo přijato již před více než dvěma roky, nezískala finanční prostředky či movitý nebo nemovitý majetek jiným způsobem - darem, půjčkou, úspěchem v soudním sporu, apod. Skutečnosti nastalé od doby rozhodnutí o zrušení konkursu byla stěžovatelka povinna tvrdit a prokázat ve svém návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků, případně na základě výzvy ze dne 12. 11. 2013, jelikož soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50). Soud tedy hodnotí především informace, které mu navrhovatel sám sdělí. Rovněž k námitce, že soud vycházel z nesprávných údajů, je třeba odkázat na výše uvedené, jelikož bylo na stěžovatelce, aby soudu jednoznačně prokázala svou majetkovou a finanční situaci.

pokračování

[20] Je tedy třeba souhlasit se závěrem krajského soudu, že stěžovatelka neunesla důkazní břemeno ohledně její tíživé majetkové situace.

[21] K námitce, že se v jiném soudním řízení domáhá zrušení prohlášení konkurzu s tím, že toto řízení má rovněž vliv na její majetkovou situaci, zdejší soud uvádí, že kasační stížnost se v této námitce opírá o důvody, které nebyly uplatněny v řízení před soudem, jehož rozhodnutí je přezkoumáváno a taková námitka je dle § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřípustná. Dále se jí tedy zdejší soud nezabýval.

[22] Ke kasační námitce, že nebyla poučena o tom, že v případě nepředložení podkladů pro prokázání majetkové situace bude rozhodnuto v neprospěch osvobození od soudních poplatků, zdejší soud konstatuje, že povinnost takového poučení ze s. ř. s. nestanoví a nelze ji dovodit ani z povahy věci. Z § 36 odst. 3 s. ř. s. vyplývá, že je to účastník, který je povinen doložit, že nemá dostatečné prostředky, aby mohl být částečně či zcela osvobozen od soudního poplatku. K podání žádosti o osvobození od soudního poplatku není ani nemajetný účastník povinen, a pokud tak učiní, soud rozhoduje právě na základě jím tvrzených a doložených skutečností. Již z povahy věci je přitom zřejmé, že pokud nebudou tvrzení a důkazy dostatečně odůvodňovat osvobození od soudních poplatků, nebude návrhu vyhověno. Je to ostatně obdobné tomu, kdy nejsou důvodné žalobní námitky. V takovém případě jim soud meritorně nevyhoví, aniž by předtím žalobce upozorňoval, že žalobní námitky musí být důvodné, jinak bude jeho žaloba zamítnuta. Soud tedy i v případě rozhodování o osvobození od soudních poplatků rozhoduje meritorně o určitém návrhu účastníka. Poučovací povinnost soudu o následcích nevyhovění výzvě se přitom váže zpravidla na nesplnění procesních pravidel (např. chybějících podmínek řízení, neuhrazení soudního poplatku), které v případě neodstranění mají za následek zastavení řízení z procesních důvodů. Původní tvrzení stěžovatelky přitom byla nedostatečná pro věcné posouzení žádosti, neboť se vztahovala k situaci 2 roky před podáním žaloby. Soud tedy správně vyzval stěžovatelku k doložení aktuálních poměrů (viz například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 9. 2008, čj. 1 As 63/2008 – 34).

[23] Rovněž není důvodná námitka, že napadeným usnesením je bráněno stěžovateli v uplatňování jejích práv. Byla jí dána možnost požádat o osvobození od soudních poplatků, s níž se pojí povinnost prokázat finanční a majetkovou situaci, což stěžovatelka neprokázala, tudíž jí nemohlo být osvobození od soudních poplatků přiznáno. V případě, že soudní poplatek zaplatí, dojde k meritornímu projednání věci. Její práva tak nebyla postupem krajského soudu nikterak dotčena ani porušena. Veškerá odpovědnost za zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků jde v tomto případě za stěžovatelkou.

[24] Poslední námitka se zabývá zpochybněním oprávnění krajského soudu vyzvat k zaplacení soudního poplatku ve fázi řízení, ve které se tak stalo. Poplatková povinnost vzniká dle § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení. Výzva krajského soudu k zaplacení soudního poplatku byla již následným krokem, jelikož stěžovatelka svou povinnost nesplnila. Výzva tak byla učiněna v souladu se zákonem.

[25] Krajský soud po zhodnocení konkrétních okolností v projednávané věci řádně zdůvodnil, proč přistoupil k odepření práva na osvobození od soudního poplatku. Tento postup je nutno hodnotit jako správný. Z napadeného usnesení rovněž vyplývá, že se soud držel ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu.

[26] Jelikož stěžovatelka napadla kasační stížností předmětné usnesení krajského soudu jako celek, zaměřil se Nejvyšší správní soud i na výrok II. napadeného rozhodnutí. K němu je však nucen pouze konstatovat, že se jedná o výzvu k úhradě soudního poplatku za žalobu, tedy o rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení, přičemž kasační stížnost je v souladu s § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. proti takovému rozhodnutí nepřipustná (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 – 50 nebo náleze Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. I ÚS 664/03). Z tohoto důvodu byla kasační stížnost do výroku II. napadeného rozhodnutí odmítnuta.

IV. Závěr a náklady řízení

[27] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[28] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterých nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelka v soudním řízení úspěch neměla, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti.

[29] Podle § 35 odst. 8 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., zástupkyní stěžovatelky, která jí byla soudem ustanovena k ochraně jejích práv, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Ustanovená zástupkyně stěžovatelky, Mgr. Markéta Perháčková, advokátka se sídlem Hálkova 1406/2, Praha 2, provedla ve věci dva úkony právní služby, kterými jsou první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení nebo obhajoby, je-li klientovi zástupce nebo obhájce ustanoven soudem [§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném pro posuzovanou věc, (dále jen „advokátní tarif“) a písemné podání soudu ve věci samé [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za jeden úkon právní služby v dané věci náleží mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5. advokátního tarifu], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Celkem tedy za jeden úkon právní služby náleží 3 400 Kč. Zástupkyně stěžovatelky pro řízení o kasační stížnosti zdejšímu soudu nedoložila osvědčení o registraci k DPH. K nákladům řízení o kasační stížnosti tedy daň z přidané hodnoty přičíst nelze. Celková výše odměny ustanovené zástupkyní tak činí 6 800 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů ode dne právní moci tohoto usnesení.

pokračování

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. dubna 2014

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu